

University of Groningen

De sacra corona regni Hungariae

Teszelszky, Roger Cornelis Emil

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2006

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Teszelszky, R. C. E. (2006). *De sacra corona regni Hungariae: De kroon van Hongarije en de ontwikkeling van vroegmoderne nationale identiteit (1572-1665)*. [, Rijksuniversiteit Groningen]. University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvattende conclusie

Een conclusie vormt de kroon op een studie. Daar in dit werk al veel gevolgtrekkingen zijn volvoerd, zal nu voor de laatste maal de balans worden opgemaakt van wat in de voorafgaande hoofdstukken is uiteengezet. Het doel van dit boek was de relatie tussen de ontwikkeling van de nationale identiteit in het Hongaarse koninkrijk en de betekenisverandering van de kroon in de vroegmoderne periode uiteen te zetten. De vraag was hoe de politieke gemeenschap van het Hongaarse koninkrijk en haar relatie met de Hongaarse kroon werd verbeeld, wat de legitimerende functie van de kroon in deze voorstelling was, hoe dit beeld en deze functie veranderde en wat de verklaring is van deze verandering.

Het uitgangspunt van deze studie was dat de kroonbetekenis geen eeuwig en onveranderlijk idee is maar moet worden beschouwd als een voortdurend veranderende set van denkbeelden die aan verschillende termen, beelden of zelfs aan andere kroonjuwelen kon worden gekoppeld, afhankelijk van de actuele politieke en religieuze context. De overeenkomst tussen al deze beelden en ideeën was de opvatting dat er een band bestond tussen een zeker voorwerp met een sacrale betekenis, de rechtvaardiging van de macht in het rijk en een bepaalde voorstelling van de Hongaren als politieke gemeenschap. Ook is uitgegaan van de gedachte dat de 'leer van de heilige kroon' een moderne uitvinding is en dat daarom de rol van de kroon in de vroegmoderne politieke cultuur van Hongarije niet door deze theorie kan worden verklaard.

Vervolgens is in een aantal hoofdstukken uiteengezet hoe de kroon evolueerde van een symbool van de rechtmatigheid van de koningsmacht tot een teken dat fungeerde als legitimatie van uiteenlopende ideeën en waarvan de betekenis werd verbeeld in een groot aantal voorstellingen. De ontwikkeling van de functie van de kroon is beschreven in een aantal fases, die corresponderen met belangrijke politieke en culturele veranderingen in het Hongaarse rijk tussen 1572 en 1665. De politiek van Rudolf II van Habsburg, het conflict tussen Illésházy en de koning en de opstand van Bocskay leidden tot een kroonbetekenis die de standenpolitiek in de periode 1600-1606 legitimeerde.

De rol van de kroon kan worden verklaard door het bestaan van de aloude kroontraditie in de Middeleeuwen, die telkens opnieuw werd gebruikt om nieuwe politieke denkbeelden uit te dragen en daarbij aan de actuele politieke toestand werd aangepast. Deze ontwikkeling leidde tot het ontstaan van een voorstelling van de kroon en de Hongaarse politieke gemeenschap, waarmee de politieke aanspraken van de standen werden gelegitimeerd. In geen enkele vroegmoderne bron is sprake van een 'organische staatstheorie van de kroon' en derhalve vormt de receptie van de 'leer van de heilige kroon' geen verklaring voor de rol van de kroon in de vroegmoderne politieke cultuur van Hongarije.

De kroon kreeg een belangrijke functie in de vorming van de Hongaarse nationale identiteit als gevolg van de politieke omstandigheden in de periode 1600-1613. De kroning van Bocskay met de Turkse kroon en zijn politieke testament, het einde van de broedertwist tussen Matthias en Rudolf, die werd bezegeld door overdracht van de kroon, het politieke compromis tussen Matthias en de Hongaarse standen, dat werd bekrachtigd door de terugkeer van de kroon naar Hongarije, de kroning van Matthias met de kroon en de bewaring van de kroon in Hongarije door de Hongaarse standen vormden de significante politieke momenten in de betekenisontwikkeling van de kroon. Deze momenten staan in verband met het ontstaan van het werk van onder meer

Bocaius, Bocskay, Matthias, Illésházy, Berger, Jessenius en Révay, waarin de betekenis van de kroon voor de politieke gemeenschap werd vastgelegd.

Het beslissende moment in deze ontwikkeling was de schepping van een theorie van de Hongaarse politieke gemeenschap door Révay, op basis van de kroonbetekenis van Berger. Révay verklaarde de politieke gemeenschap soeverein binnen een specifieke politieke context op grond van een fictie van de kroon. Deze fictie hield in dat het lot van het Hongaarse volk wordt bepaald door God via de verpersoonlijkte betekenis van de kroon. Deze verpersoonlijking van de kroon houdt in dat de kroon de drager is van de politieke en religieuze denkbeelden, volgens welke het Hongaarse koninkrijk goed kan worden bestuurd en het *bonum publicum* in de gemeenschap kan worden verzekerd.

Deze theorie van Révay was gebaseerd op de politieke denkbeelden van Lipsius en werd uiteengezet aan de hand van historische voorbeelden die uit de bestaande kroontraditie afkomstig waren. Ook de wijze waarop hij deze theorie op basis van de historische voorbeelden presenteerde, is ontleend aan de historische methode van Lipsius. Uit de receptie van Révay's werk blijkt dat diens denkbeelden een grote rol speelden in de vroegmoderne Hongaarse nationale identiteit en bovendien opnieuw aan de veranderde politieke omstandigheden werden aangepast.

Afsluitend kan daarom worden gesteld dat de geschetste kroonbetekenis en de daarmee samenhangende nationale identiteit zijn ontstaan door middel van het gebruik van de bestaande lokale traditie en de invloed van de internationale intellectuele interactie. Het gebruik van de denkbeelden van Lipsius door Révay leidde tot een voorstelling van de nationale gemeenschap op grond van de ontwikkeling van de kroonbetekenis. De receptie van Lipsius' werk in de Nederlanden en in Hongarije had vergelijkbare denkbeelden bij Grotius en Révay over de nationale identiteit tot gevolg. Uit deze Hongaarse casus blijkt zo dat de groei van nationale identiteit nauw verband houdt met intellectuele veranderingen op een breder Europees niveau. Révay's werk vormt daarom een aanwijzing dat het transnationale netwerk van de *respublica litterata*, de gedeelde interesse voor het verleden en de uitwisseling van ideeën een belangrijke stimulans waren voor het ontstaan van de vroegmoderne 'nationale' identiteiten in Europa.